

Home Biologie
(/plus) (<http://www.standaard.be/plus/tag/biologie>)

NIET ALLEEN MOEDERS ONDERGAAN LICHAAMELIJKE VERANDERINGEN BIJ GEBOORTE VAN EEN BABY

De vader is meer dan een jager

15 OKTOBER 2014 | Pieter Van Dooren (<http://www.standaard.be/auteur/pieter-van-dooren>)

Dat er een aparte band bestaat tussen moeder en baby, dat weet iedereen. Maar de natuur voorziet ook een rol voor papa. En die gaat verder dan inkomen en bescherming.

De nieuwe vader is niet alleen een cultureel fenomeen. De rol past bij de biologie van de man. En ja, het moederschap verhoogt het jachtinstinct van een vrouw. Michiel Wijnbergh/hh

Een generatie geleden was het nog eenvoudig. Vader was kostwinner, moeder zorgde dat er eten op tafel stond en dat de snotneus van de kinderen was afgeveegd. Maar toen begonnen de vrouwen te werken en de pil te slikken, en gingen de rollen aan het schuiven. Maar de oude patronen zitten nog steeds diep in onze mentaliteit ingebakken. Tot vandaag hebben rechters in echtscheidingszaken de neiging om de kinderen automatisch naar de moeder door te schuiven, en de alimentatie naar de vader.

Hebben die rechters gelijk en gaat onze samenleving vandaag tegen de biologie in, of zijn de nieuwe rollen even natuurlijk en moeten we gewoon de remmende last van onze gewoontes

afschudden? Herkennen ook mannen het gehuil van hun baby uit dat van een zaal met andere pasgeborenen? De wetenschap moet redding brengen.

Niet meer dan een helper

Maar de wetenschap geeft niet thuis, zo stelde de Amerikaanse wetenschapsjournalist Paul Raeburn vast. ‘In de medische database *Pubmed* vond ik zes keer zoveel wetenschappelijke artikelen over “mothers” als over “fathers”. “Maternal” scoort zelfs meer dan tien keer hoger dan “paternal”.

In de helft van de artikelen over kinderpsychologie komen vaders gewoon niet voor. De wetenschappers waren zo zeker dat alle interactie van belang tussen moeder en kind plaatsgrijpt, dat ze de rol van vaders gewoon niet onderzocht hebben. Pas nu begint dat, traag, te veranderen.’

Hij geeft het voorbeeld van een onderzoekster die gedetailleerde aantekeningen maakte van het gedrag van een moeder en de interactie met haar zuigeling. Toen de moeder het kind doorgaf aan de vader, noteerde ze ‘baby aan vader overhandigd’, en klapte haar notablok dicht. Experiment voorbij.

Wat we wel weten over de relatie tussen vaders en baby’s, verzamelde Raeburn in zijn boek *De papa paradox*. Daaruit blijkt dat ook de vader veranderingen ondergaat tijdens de zwangerschap, en dat vaders en zuigelingen een veel sterkere band hebben dan altijd werd aangenomen. Zelfs hormonale veranderingen zijn vader niet vreemd (tijdens de zwangerschap verandert zijn testosteron, prolactine en cortisol).

De wetenschap erkent al lang dat mensenvaders meer doen dan een pakketje genen achterlaten, zoals de meeste dierenmannetjes. Mensenhersenen worden zo groot dat we zeer vroeg – en dus onbeholpen – geboren moeten worden, of we kunnen niet meer door het geboortekanaal.

Nadien duurt het ten minste vijftien jaar eer we zelfstandig het nest kunnen verlaten. Dat is veel voor een vrouw alleen. Maar ook dan zagen de biologen in de vader niet meer dan een helper, die ervoor zorgde dat de moeder haar kinderen kon grootbrengen.

Biologische oorlogsvoering

Tot er in de jaren 60 rare dingen begonnen op te duiken: jongen van morfineverslaafde rattenmoeders worden te licht geboren, maar toen een onderzoekster – gewoon omdat de wetenschap nu eenmaal vraagt dat je alle mogelijkheden afvinkt, ook de zotte – morfineverslaafde mannetjes liet paren met een normaal vrouwtje, werden de jongen ook onderontwikkeld geboren. Zonen van Britse vaders die voor hun elfde waren begonnen met roken, bleken op hun negende vaker te dik te zijn. Voor de dochters gold dat niet, wat betekende dat de invloed van de vader via de biologie gegaan was, en niet via zijn rookgedrag.

Deden vaders er dan toch toe? Intussen weten we dat ze gebeurtenissen in hun leven inderdaad door kunnen geven via hun sperma. We bedachten er zelfs een term voor: ‘epigenetische

(<http://www.standaard.be/dsweekblad/sbt>)

overerving'. Verder ontdekten we dat bij sommige genen enkel de kopie werkt die afkomstig is van de vader, en dat bij andere enkel de van de moeder afkomstige versie actief is. Ook daar hebben we intussen een term voor: 'inprenting'.

Er blijkt een biologische oorlogsvoering tussen de geslachten te bestaan: vaders prenten genen in die hun kind in de baarmoeder zo hard mogelijk moeten laten groeien, ook als dat ten koste gaat van de moeder. De foetus gaat bijvoorbeeld stoffen aanmaken die de bloeddruk en de suikerspiegel van de moeder verhogen, en verhinderden dat haar slagaders vernauwen, zodat hij zoveel mogelijk voedsel toegevoerd krijgt.

Moeders prenten genen in die het kind niet meer geven dan noodzakelijk, zodat ze nog krachten overhouden voor hun volgende kinderen – bijvoorbeeld de genen voor de receptoren die de boodschap van de door de foetus geproduceerde stoffen aannemen.

Minder haantjesgedrag

Toen de nieuwe rolverdeling vaders inspireerde om mee naar de verloskamer te gaan, bleek niet alleen dat de moeders dan minder verdoving nodig hadden, maar ook dat ze minder huilden – en de vaders net meer. 'Meebevallende' vaders waren meer gehecht aan hun kind, en namen meer zorgtaken op zich. Uiteindelijk stelden de onderzoekers vast dat het testosteron van de vader daalt bij de geboorte van het kind, waardoor hij minder risicovol haantjesgedrag vertoont, en beter geschikt is voor de zorgtaak.

Psychologen wisten al langer dat een kind weigert om door een vreemde getroost te worden als moeder de kamer verlaat, maar meteen stopt met huilen als moeder weer binnenkomt. Pas in de jaren 70 kwamen ze op het idee om de test over te doen met moeder én vader. Die bleken allebei veiligheid te bieden.

Hersenscans bewezen dat ook vaders feilloos het gehuil van hun eigen kind herkennen, en anders reageren op foto's van hun kind. Hun hersenen worden blijkbaar 'herbedraad', al is het anders dan bij de moeder. Bij de vaders lichten vier maanden na de geboorte de diepe hersengebieden voor pijn en emotie niet meer op, wat waarschijnlijk verklaart waarom ze 's nachts nog wel horen dat de baby huilt, maar zich toch omdraaien en doorslapen.

Ook voor de baby's maakt de aanwezigheid van een vader verschil: hoe meer de vader betrokken is, hoe minder ze 's nachts waker worden. Hoe afstandelijker de vader, hoe agressiever het kind op één jaar is – ongeacht het gedrag van de moeder. Tweejarigen die willen spelen, blijken eerder hun vader op te zoeken dan hun moeder. De ervaring heeft hen geleerd dat vaders meer spelen en uitdagen, en moeders meer verzorgen. Moeders zullen samen met hen met speelgoed spelen, vaders rollen met hen over de vloer. Het gevolg is dat baby's liever worden vastgehouden door hun vader dan door hun moeder. Altijd al zo geweest, maar we weten het pas sinds een wetenschapper het de moeite vond om het eens uit te zoeken.

Paul Raeburn, De papa paradox, Uitgeverij Lannoo